

ANALIZĂ COMPARATIVĂ

Promisiuni electorale 2021 vs 2019

Programul electoral al Partidului Democrat din Moldova

<i>Sfera socială</i>	2
<i>Economia</i>	2
<i>Educația</i>	3
<i>Justiția</i>	3
<i>Infrastructura</i>	3
<i>Politica externă</i>	4
<i>Securitatea</i>	4
<i>Renunțarea la reforma clasei politice</i>	4
<i>Aspecte metodologice</i>	5

[Angajamentul electoral al Partidului Democrat din Moldova](#) (PDM) pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 evidențiază șapte priorități: sfera socială, economia, educația, justiția, infrastructura, politica externă și securitatea. Documentul prezintă realizările anterioare ale formațiunii și intențiile pentru perioada 2021-2025. Preambulul angajamentului subliniază că PDM a guvernat de unul singur în perioada 2016 – 2019, când *“țara s-a mișcat înainte: s-au construit Drumuri Bune, s-au reparat școli și grădinițe, tineri și-au cumpărat mai ușor Prima Casă, salariile și pensiile au crescut, pensionarii au primit Ajutoare de sărbători”*. După alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, potrivit aprecierilor PDM, *“țara nu s-a mai mișcat înainte. A stat pe loc. S-a blocat. Economia a scăzut, prețurile și tarifele au crescut, programe și proiecte care să ajute oamenii nu s-au mai lansat. Pe scurt: în ultimii 2 ani, nimic mai bun decât ceea ce am făcut noi nu a fost inventat”*. Stagnarea menționată s-a produs în pofida faptului că PDM a guvernat, alături de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), din martie până în noiembrie 2020. De fapt, PDM evită să menționeze că stagnarea și recesiunea economică din 2020 se datorează factorului pandemic.

Succesele social-economice ale PDM din perioada 2016-2019, prezentate pe fundalul stagnării din perioada 2019-2021, au avut loc pe fundalul unei [crize politice acute](#), provocate de scandalul [furtului miliardului](#), unul dintre [beneficiari principali](#) ai cărui, potrivit Procuraturii Generale, ar fi

ex-președintele PDM, Vlad Plahotniuc, și degradarea instituțiilor democratice, menționate în [rezoluții](#) ale Parlamentului European.

Actualmente, PDM se prezintă drept o formațiune reformată ca urmare a evenimentelor din 8-14 iunie 2019, când în Republica Moldova a existat o dualitate a puterii de stat, care s-a încheiat cu părăsirea țării de către președintele formațiunii din acea perioadă, Vlad Plahotniuc, dat în [urmărire națională](#). Reformarea formațiunii a fost proclamată la congresul al IX-lea extraordinar din 7 septembrie 2019, care a listat [reușitele și rateurile formației](#) și care l-a ales în funcția de președinte al formațiunii pe [ex-premierul](#), Pavel Filip. După anunțarea reformării și revenirea la guvernare, alături de PSRM, formațiunea a suferit un șir de scindări în lanț, aceasta fiind [părăsită de 2/3 din deputații în Parlament](#) și de [primari](#) aleși din partea PDM.

În contextul celor menționate, este de interes public compararea angajamentelor electorale ale PDM-ului reformat pentru legislatura a XI-a a Parlamentului, față de [promisiunile pentru legislatura a X-a](#), când se preconiza că ex-liderul PDM va continua să controleze practic întreaga puterea de stat, adoptând principalele decizii politice, iar guvernul urma să le implementeze. O analiză sumară, a domeniilor prioritare din programele de guvernare din 2019 și 2021 arată că acestea, cu mici diferențe, coincid în domeniile social-economice, dar se deosebesc în ceea ce privește reforma clasei politice, domeniu care nu mai figurează în angajamentul PDM pentru perioada 2021-2025.

Sfera socială

Angajamentul PDM pentru legislatura a XI-a prevede: majorarea veniturilor diverselor categorii de cetățeni; locuri de muncă bine plătite; acces la procurarea locuințelor; indemnizații și alocații lunare pentru copii; acces la servicii medicale pentru toți, etc. Pentru a fi convingător, PDM operează cu date statistice, invocând un șir de programe de succes, desfășurate în perioada 2016-2019, precum **Prima casă** sau **Un doctor pentru tine**, etc., care s-au bucurat, pe bună dreptate, de aprecierea cetățenilor. În acest sens, promisiunile curente nu se deosebesc cardinal de cele din 2019, fiind doar adaptați indicatorii eventualei creșteri a bunăstării la noile circumstanțe, dar păstrând proporțiile.

Considerând sfera socială o prioritate, PDM insistă în continuare pe **Acordarea ajutorului de sărbători** de 2000 de lei pentru pensionari și alți beneficiari de alocații cu un venit sub 4000 de lei. Această practică, încetățenită în perioada guvernării PDM, are și fațeta de revers. În mod normal, orice plăți sociale ar trebuie standardizate și codificate, astfel încât să fie achitate de orice garnitură guvernamentală, indiferent de culoare politică. Altminteri, partidele aflate la guvernare utilizează acordarea ajutorului de sărbători în scopuri electorale, corupând alegătorii prin intermediul [mesajelor propagandistice](#) din partea liderilor partinici. Această practică a fost încetățenită de Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM), în 2010, perfecționată de PDM, în 2018, și preluată și de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), care a guvernat în perioada 2019-2021.

Economia

În domeniul economic PDM propune continuare proiectelor începute de formațiune în perioada guvernării 2016-2019, insistând pe reducerea poverii fiscale și regulatorii în afaceri, precum și pe

digitalizarea economiei. Printre lucrurile care merită menționate se numără și promisiunea de a coborî TVA pentru sectorul HoReCa la 5%, dar spre deosebire de programul din 2019, PDM nu mai insistă pe introducerea taxei zero pe profitul reinvestit.

În domeniul agriculturii situație e oarecum similară, existând un șir de revizuiți, care se rezumă la:

- introducerea TVA 10% pentru întreg lanțul de producere în agricultură;
- introducerea impozitului unic în agricultura în loc de 6 taxe: impozitul pe venit, impozitul funciar, impozitul pe imobil, taxele rutiere, taxele pentru resurse naturale, taxele locale;
- dezvoltarea unui program de substituiri a importurilor de produse agroalimentare cu produse autohtone - „Cumpăram Fabricat în Moldova”;
- extinderea suprafețelor de terenuri agricole irigate cu minim 25 mii ha anual, etc.

Educația

Angajamentele PDM în domeniul educației demonstrează consecvență în raport cu cele asumate în 2019. Este de menționat că actualele angajamente pentru perioada 2021-2025 sunt mult mai detaliate:

- majorarea salariilor pentru cadrele didactice (20 000 lei – salariul unui profesor);
- dublarea alocației pentru materiale didactice (de la 2 000 lei la 4 000 lei);
- comandă de stat pentru profesori prin burse echivalente cu salariul;
- asigurarea apartamentelor de serviciu (achitarea lor din buget) pentru tinerii pedagogi care se angajează în sistem;
- Asigurarea fiecărui cadru didactic cu laptop (pentru lecții online) etc.

Iustitia

Oferta PDM în domeniul justiției se deosebește cardinal de cea din 2019. Invocând cadrul legal privind reformarea justiției, adoptat în perioada 2016-2019, PDM își propune pe viitor:

- promovarea ideii evaluării externe a judecătorilor, cu suport internațional;
- promovarea ideii acordării a 100 000 lei -1 mln. lei sub formă de premii pentru cetățenii care vor denunța acte de corupție în sistemul judecătoresc, ce se vor solda cu reținerea în flagrant a făptașilor, în acest scop urmând să fie creat un fond de 100 mln. lei.

În același timp, în raport cu promisiunile din 2019, PDM a renunțat la ideea alegerii judecătorilor de către popor cu scopul de a crește astfel responsabilitatea judecătorilor față de oameni.

Infrastructura

În domeniul dezvoltării infrastructurii PDM își demonstrează consecvența. Pe viitor, PDM promite să continue programul **Drumuri bune pentru Moldova**, care a fost preluat spre promovare și de alte partide. De asemenea, formațiunea își propune instituie o Agenție de Gestionare a Deșeurilor și să implementeze programul „Apă bună pentru fiecare” – program național de conectare a gospodăriilor la apă și canalizare.

Politica externă

În domeniul politicii externe PDM propune continuarea eforturilor pentru asigurarea ireversibilității vectorului de integrare europeană prin implementarea prevederilor Acordului de Asociere RM-UE. Este de remarcat că PDM susține condiționalitățile UE privind implementarea reformelor în sectoarele cheie (reforma justiției, combaterea corupției, dezvoltarea economică, etc.), urmând ca acestea să rămână un instrument de evaluare obiectivă a realizărilor Guvernului, indiferent de componența acestuia. În acest context, se cere reamintit faptul că [UE a introdus condiționalități](#) pentru suportul macro-financiar al Republicii Moldova după ce a constatat derapajele anti-democratice, care s-au manifestat în perioada guvernării PDM, sub conducerea lui Vlad Plahotniuc. De asemenea, PDM propune [formarea unui spațiu comun cu România](#) de transport, securitate, comunicare, etc., inițiativa respectivă fiind reflectată în programul de guvernare pentru anii 2021-2025.

Astfel, prioritățile PDM în domeniul politicii externe a suferit schimbări esențiale față de cele din programul electoral din 2019, care fusese exprimate de liderul formațiunii din acea perioadă în [conceptul celei de a 4-a căi, identificată drept doctrină de stat](#): „Să faci politică pentru Moldova înseamnă să avem încredere în noi. Să ne păstrăm originalitatea ca popor. Timp de 27 de ani au existat trei direcții în care politicienii au încercat să ne ducă. Călea proeuropeană, călea eurasiatică și călea unirii cu România. Fiecare din aceste direcții s-au bucurat de-a lungul timpului de o oarecare susținere. Moldovenii au fost mereu ademeniți cu povestea că problemele lor se vor rezolva din afara țării. Noi credem că moldovenii sunt gata să-și făurească viitorul cu propriile mâini... Nu mai putem tolera statutul de obiect al geopoliticii, așa cum am fost zeci de ani, când toți, cu-i nu-i era lene, ne dictau unde să mergem și să facem. Noi avem propriul la propriul destin”.

Securitatea

Pentru asigurarea securității statului pe mai multe paliere, PDM propune controlul comun al frontierelor cu Ucraina și România, conectarea la rețelele energetice (electricitate, gaz) ale României și insistarea pe retragerea trupelor rusești staționate ilegal în Transnistria. Asumându-și aceste angajamente, PDM subliniază că a avut succese în domeniile menționate, care nu au mai fost dezvoltate cardinal după pierderea puterii de către PDM, în 2019. Același lucru se referă și la reglementarea transnistreană, care nu a evoluat deloc după 2019, dar care a [cunoscut un anumit progres în perioada 2014-2019](#) (pag.31-37): controlul comun la hotarul moldo-ucrainean; funcționarea școlilor cu alfabet latin; accesul la terenurile agricole de după traseul Tiraspol-Camenca; apostilarea actelor de studii eliberate în regiunea transnistreană; numere neutre pentru autovehiculele din Transnistria; deschiderea podului peste Nistru din preajma localităților Gura Bâcului – Bâcioc; interconectarea telefonică cu Transnistria.

Renunțarea la reforma clasei politice

Ceea ce nu se regăsește în programul electoral al PDM pentru viitoare legislatură, dar a reprezentat un element cheie al programului electoral din 2019 este promisiunea de reformare a clasei politice. De dragul acestei reforme a fost modificat sistemul electoral în 2017, iar în 2019, odată cu alegerile

parlamentare, [a fost organizat un referendum consultativ](#) privind trecerea de la mandatul reprezentativ al deputaților în Parlament la cel imperativ, care să asigure posibilitatea retragerii deputaților. Această reformă urma să consolideze controlului ex-președintelui PDM, Vlad Plahotniuc, asupra sistemului politic din Republica Moldova.

Aspecte metodologice

Mandatul parlamentului de [legislatura a X-a](#) a durat circa 2 ani, fapt care face dificilă estimarea gradului de îndeplinire a promisiunilor electorale de către cele cinci formațiunile politice, care au obținut reprezentare parlamentară la [alegerile din 24 februarie 2019](#) și au participat la guvernare sau au fost parte a majorității parlamentare.

[Partidul Socialiștilor din Republica Moldova](#) (PSRM) este singura formațiune care s-a aflat la guvernare în cei doi ani de mandat ai legislaturii a X-a, făcând parte din trei majorități parlamentare. [Partidul Acțiune și Solidaritate](#) (PAS) și [Partidul Platforma Demnitate și Adevăr](#) (PPDA) [au participat la guvernare alături de PSRM](#) în perioada iunie – noiembrie 2019. [Partidul Democrat din Moldova](#) (PDM) a participat [la guvernare alături de PSRM](#) și a făcut parte din majoritatea parlamentară în perioada martie – noiembrie 2020. În sfârșit, [Partidul Șor](#) a făcut parte din [majoritatea parlamentară](#) alături de PSRM, începând cu 11 februarie 2021.

În circumstanțele menționate, ținând cont de întreruperea mandatului parlamentului de legislatura a X-a, prezintă interes analiza modificărilor operate de partidele parlamentare în ofertele lor electorale pentru alegerile anticipate. Modificările respective sunt strâns legate de calitatea actului guvernării, care depinde de un șir de factori: capacitatea clasei politice de a formula prioritățile naționale; consecvența în promovarea proiectelor prioritare; fundamentarea necesității de modificare a legislației și cadrului instituțional în vederea realizării promisiunilor electorale; fundamentarea economică a capacității de realizare a promisiunilor electorale, etc. Toți acești factori au fost luați în considerare la analizarea programelor electorale ale celor cinci partide parlamentare.

Analiza pornește de la premisa că în cei doi ani de mandat întrerupt au intervenit schimbări majore în viața politică internă și externă, care impun adaptarea ofertelor la noile circumstanțe. Printre schimbările majore pe plan intern se numără inițierea procesului de scoatere a instituțiilor statului de sub controlul grupărilor oligarhice (*decapturarea statului*), care nu a fost dus până la capăt. Pe plan extern, au intervenit schimbări cruciale în unul din spațiile de atracție pentru Republica Moldova – Uniunea Economică Eurasiatică (UEE). Reculul democratic din Rusia și Belarus, cu impact major asupra economiilor statelor respective, conflictele militare cu implicarea Armeniei sau a Țingîzstanului – 4 state din cele 5 din cadrul UEE, face ca acest spațiu să devină mai puțin atractiv pentru politicile de integrare, în comparație cu vectorul integrării europene.